

NRA Convenes in Michigan

(Continued from page 1)

and to set the course for the coming year for our Prelacy. But before we undertake to start on our most important agenda, it occurs to me that this is a good time to stop and reflect."

Mr. Chitjian described the Armenians' immigrant heritage and paid homage to the United States and Canada for "giving us the freedom to keep our culture, our language, our church and our nation alive... But along with our accomplishments, responsibilities. The responsibilities of being a Canadian or a U.S. citizen. The responsibility of getting involved in the political process and having our voice heard in the state legislatures, the courts, Parliament, Congress, United Nations, and the White House."

Mr. Chitjian spoke about our duty to help Armenia in all aspects. "We cannot do it all ourselves," he said, "but we can influence our governments to help, to send aid, and to take positions that will ensure a free and democratic Armenia."

Mr. Chitjian spoke at length about the valuable work accomplished by the Prelacy in advancing the mission of the Church. "It is our duty to give it support, both spiritually and financially. Only when each parish church contributes its fair share can the Prelacy remain strong. Your support and assistance will allow the Prelacy to maintain the high level of service our Church deserves."

Prelate's Message

In an impassioned address to the delegates, Archbishop Ashjian touched upon many subjects. Having just returned from Armenia where he attended the meeting of heads of Armenian dioceses worldwide called by His Holiness Vazken I at the request of President Levon Der Bedrosian. His Eminence spoke at length about the obligations the Diaspora has towards the Homeland.

"Our mothers and fathers," he said "those who saw Deir Zor, those who witnessed the massacres and survived, those who fought and saw the first independent republic of 1918, those who suffered for 70 years under communist rule, and who gave to all of us the dream of a free and independent nation, are today in the midst of a new era."

The Prelate spoke of how we all shared in the dream, but how as time went by our dream began to fade and suddenly 'and miraculously' freedom became reality. "But," he said, "how ironic that we were unprepared for that which we dreamt of for 70 years!" The Archbishop reiterated several times that our Homeland needs our help and he declared that "every Armenian who lives on the land is a hero. I have no doubts about that and no doubts that it is our duty to support our independent Homeland which has yet to recover from the 1988 earthquake and is suffering further because of the blockade by Azerbaijan."

The Prelate spoke about the tremendous growth of the Canadian community and described the vast potential in many parts of Canada where the Armenian population is growing

rapidly in areas other than Montreal, Toronto, Vancouver, and Cambridge.

"Speaking about the unity of the church in the United States, I am sure a natural question comes to your mind: Just where are we in the question of church unity? At this time I would like to share with you some of my thoughts, especially since during the previous Assembly I had not given my thoughts on this issue causing criticism from some individuals and groups. It is true that I had not expressed my opinion, primarily because there was nothing new to speak about, and because I believe most sincerely that sometimes it is best to remain silent. I am not afraid or ashamed to tell you that I prefer to remain silent when there is nothing to say, rather than to constantly reiterate and declare that I want unity, that I want one diocese. Words are meaningless; deeds are important."

The Archbishop continued: "I for one would not on the one hand proclaim my dedication to unity and on the other hand forbid a Bishop from the Near East to preach in a so-called 'Chitjian' Church!

"I for one would not on the one hand cry out for unity and on the other hand forbid the Bishop of Artsakh, during a visit to the United States for fundraising, to enter a 'Chitjian' Church or else the doors of the 'Echmiadzin' Churches would be closed to him!

"No, my dear faithful people, these types of decrees do not encourage unity; they kill unity."

The Archbishop cited a story printed in the New York Times where for economic reasons Jews and Catholics were using the same structure as their house of worship. It is time for us to ask, he said, "Where are we? Where is our Armenianism? Where is the spirit of church unity? Where is the one nation? The one church? Where is our Christian love and brotherhood? The love described by St. Paul: The love that endures, the love that is never rude, the love that is never selfish, the love that has no limit to its faith, its hope, its endurance. Especially during these critical days when our homeland faces a difficult future, when its borders are threatened, when the population is suffering, what conscience allows us to close our hearts to each other?"

The Archbishop concluded this portion of his comments with: "I extend my hand publicly to my brothers Bishops Khajag and Hovnan and ask that we show our people through our deeds that we are one and that we can work together. Let us start immediately in an united effort to help Armenia. The Prelate concluded his remarks with additional observations during his recent trip to Armenia about the general situation and about the Pan Armenian Fund which is being organized.

Reports

The reports of the executive council, the religious council, the Armenian Religious Education Council and the Armenian National Education Council were presented, as were the various

Archbishop Mesrob Ashjian with members of the National Association of Ladies Guilds

reports related to finance and budget. Following the report of the unity committee and ensuing discussion the following resolution was adopted:

"The National Representative Assembly, upon hearing the report of the Executive Council regarding the year long activities for re-establishing the administrative diocesan unity of our church,

"Bearing in mind the historic events that are taking place in Armenian life, in particular, the re-establishment of the independent Republic of Armenia, the heroic emancipation struggle in Artsakh, the noble example of cooperation by the two velpapars, which have a pivotal significance for the entire Armenian nation,

"The National Representative Assembly, especially in the light of the above, reaffirms its commitment to recreate the administrative unity of our church. However, to make this much desired unity a reality, we once again stress the vital necessity for cooperation as a condition for unity, especially since, in the months ahead, occasions will arise for cooperation which will give the best proof of mutual respect, sincerity and good will.

"Although encouraged by the initial cooperative steps that have been taken in the areas of religious and Armenian education which should be expanded and continued, we are hopeful that in the near future, the spirit of cooperation will extend to the liturgical ceremonial realm.

"The National Representative Assembly, after lengthy deliberation, directs the Executive Council to continue discussions and negotiations until all such activities reach their logical and positive end."

Following the election of religious and lay members to the executive council the meetings concluded. Elected to serve on the auditing committee were Bedros Givелеkian, Ed Kerbeykian, and Edward Dombalagian.

Elected to serve with the Executive Council were Very Rev. Khajag Hagopian, Nazaret Emlikian, Harry Dombalagian, and Onnic Marashian.

NALG Convenes

Concurrent with the NRA was the annual convention of the National Association of Ladies Guilds with the participation of 25 delegates. Elected to serve as chairwoman was Mrs. Betty Sadjian and as secretary Mrs. Margaret Dardarian. The NALG's meeting was opened by His Eminence Archbishop Ashjian and words of welcome from the pastor of the host church, Rev. Dr. Gorun Shrikian. Rev. Shrikian also delivered a lecture to the group about "The Right to Die" issue.

Elected to serve as executive members during the coming year was Yereztkin Arpine Shrikian, Mrs. Betty Sadjian, and Grace Baghdassarian. The

executive positions will be filled as follows: Chairwoman, Yereztgin Arpine Shrikian; Vice Chairwoman, Alice Chakrnakjian; treasurer, Agnes Bianco; secretary, Grace Baghdassarian; publicity, Betty Sadjian.

Closing Banquet

The closing banquet took place Friday evening in St. Sarkis Church hall with 325 in attendance.

Receiving Certificates of Merit were Yereztgin Arpine Shrikian, Mr. and Mrs. Karl and Emma Sogolian, and Mr. Onnig Khachigian.

Taline Vartan, the talented 11-year old daughter of John and Tamar Vartan, presented a piano recital including the works of Beethoven, Chopin, and Evelyn Sharpe.

Concluding the evening was the announcement that the Unknown Soldier of Artsakh had been selected as the Prelacy's Man of the Year.

Presenting the Man of the Year to the audience, Archbishop Ashjian said:

"The man of the year award is usually given to somebody, someone for his achievements, his heroism, or his great deeds rendered to humanity. But this year the man of the year is not a person with a name or a face. We do not know the person. He is the unknown soldier of Artsakh."

His Eminence went on to describe the events which began in February 1988 and the first TV coverage of the *Azadoutian Hrbarrag* in Yerevan.

"We were very enthusiastic when we saw a piece of the tricolor on the screen," he said. "Is it the tricolor we wondered? Is the third color orange or red? It was such a moment for us to see the thousands upon thousands—nearly 1 million people—who were shouting *Mitsozum* and it was the first time that the tricolor was flying in Armenia since 1921... It changed our lives, our attitudes changed, our personalities changed as individuals and as a nation. If the history of the Diaspora is written tomorrow surely it will be divided before Karabagh 1988 and after."

The Archbishop described his visit to a hospital in Yerevan where he and Archbishop Davet Sarkissian went to see wounded soldiers as both sad and joyful. "It was an amazing encounter. We were there to console them, to pray for them, but they encouraged us and told us to go and tell their brethren in the Diaspora that they are ready to defend our homeland."

Archbishop Ashjian then announced that while he was in Etchmiadzin he asked Vazken Vehapar to order a special Khatchkar inscribed with *Artsakhi andzanut zinvorin* (To the unknown soldier of Artsakh) which the Prelacy will present to the St. Sarkis Church Community.

The evening's program came to a conclusion with the closing prayer and the singing of *Giligta*. ■

OUTREACH

A monthly publication of the Armenian Apostolic Church of America

138 East 39th Street, New York, NY 10016

Telephone: (212) 689-7810

Fax: (212) 689-7168

Archbishop Mesrob Ashjian, Prelate

Marcirvous M. Hafivani, Managing Editor

Iris Papazian, Editor

OUTREACH (USPS 426-480) is published monthly, except for a combined June-July-August issue, by the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America. Unsolicited manuscripts are welcome; please include a stamped, self-addressed return envelope. Signed articles do not necessarily reflect the policy of the Armenian Apostolic Church of America. Send all correspondence to the above address to the attention of the Editor.

Printed in the United States of America. Second class postage paid at New York, NY 10016. Postmaster: Send address changes to OUTREACH, 138 E. 39th Street, New York, NY 10016.

ՊԱՏՏԱՄ...

2017. Էջ 1-5

Նախան ծրագրերնեքուն մատուցումով: Քոյլ տուհք յալտնել, անմիջապէս, որ թեմական կեանքի մակարդակին վրայ եթէ սովորական տարի մըն էր, ազգային կեանքի տեսակետէն շրջադարձային տարի էր- անցնալ Սեպտեմբեր 21-ին, Հայաստանի Ժողովուրդը, գրեթէ միահամուռ կերպով ընտրեց անկախութեան ճամբան, եւ Հայաստանը դարձաւ ազատ եւ անկախ, Գերագոյն Սորհ-հարդ-ի 23 Սեպտեմբերի որոշումով: Ասոր յաջորդեց 16 Հոկտեմբերին Հայաստանի Հանրապետութեան անդր-բանիկ նախագահին ընտրութիւնը՝ յանձնին Պր. Լեւոն Տէր Պետրոսեանի: Աեւելի քան երկու-տուրէն տարի-ներու բացակայութեանց մը յետոյ նոր վերադարձայ Հայաստանէ, որ կը գտնուէր Հայաստանի Համահայ-կական հիմնադրամի նախագատ-րաստական աշխատանքներով: Նախկին Լեւոնի, այժմեան Հան-րապետութեան Հրապարակին վրայ, կտապարութեան շէնքին գագաթէն կը ծածանէր եռագոյն դրօշը: Անի-նուրեք կը հնչէր «Մեր Հայրենիքը»: Գիտէք, որ Հայաստանի Հանրապե-տութիւնը արդէն իսկ որդեգրեց արտաքին հանրապետութեան գիմա-նըւանը: Յարաջիկայ Մայիս 28-ին, Երեւանի մէջ պիտի հրապարակուին Հայաստանի Հանրապետութեան նոր դրօշմաթուղթերը: Շուտով հրապար-կով պիտի գան 500-էն մինչեւ 1 միլար դրամը - Հայաստանի դրամ-ը, եւ այսինքն եւ լուծան: Գերմանիոյ մէջ ապացուած են Հայաստանի նոր անցազերմերը... այս բոլորը հրաշք էն՞, այս բոլորը մեր կեանքերը էն՞ փոխերը...:

Մեր հայրերը, անուր որոնք Տէր Զօրը տեսան, ջարդը տեսան եւ ապրեցան, մեր հայրերէն անոնք՝ որոնք 1918-ի անկախութիւնը տեսան՝ սպիտանաճով եւ տառապանքով ապ-րեցան վերջին 70 տարիներու իրենց կեանքը որովհետեւ Հայաստանը գերի էր դարձեր, եւ բոլորին ալ սուրին երացը անկախ Հայաստանին: Բայց կ'ուշանար այդ անկախ Հայաս-տանը, եւ մինք անգամ սկսածք սկզբանայ... մեր հաւատքին մէջ ղեգեախի... եւ յանկարծ այդ ազա-տութիւնը, այդ անկախութիւնը: Հրաշք էր, եւ տարօրինակ բան՝ հակասակ անոր որ 70 տարիներէ ի վեր կը ապագինք՝ պարտաստ չէինք: Պատրաստ չէինք՝ համնալու համար թէ ինչպէս փլատ համայնակար ամբողջատիրական կայսրութիւնը, ինկաւ 40 միլիոն կեանք խնկէ եւ ամբողջ աշխարհ մը թշուառութեան մասունել յետոյ... Ռ՛վ, ո՛վ կը սպա-անը որ այսքան ողբումիկ կերպով ինքն էր վրայ փուկ պիտի գար Սթալինի չարակամութեամբ ծնունդ արած պետութիւն մը՝ որ յառկայէս մեր ժողովուրդին համար եղաւ աղի-տախի... եւ հազար փառք Աստուծոյ, որ Սովետ Միութիւնը մեռաւ եւ Հայաստանը այսօր իր ազատութեան ճանապարհին է:

Յանուն մեր թեմին, իր հոգեա-րանկանութեան, ազգային ժողովա-կանութեան եւ համայն ժողովուրդին, կ'ողջունեմ անկախ Հայաստանը, անոր ժողովուրդը, եւ կը մարթնմ որ Հայաստանը թօթապէ իր ողբալի Գրգրեակները եւ գտնայ դբախտա-վարը հայոց եւ իր գրկին մէջ առնէ հանուրց հիւսիսականաց վեհագոյն ազգը հայոց՝ գծելով նոր եւ շքեր

ապագայ մը Հայկի որդիներուն: Բայց Հայրենիքը մեր օգնութեան կարտ է, եւ ամէն մէկ հայ որ կ'ապրի այդ հողին վրայ՝ հերոս է, կազմած չունիմ այդ մասին, մեր պարգեմ է սրտովին կապուիլ հայր-նիքին, եւ մեր բաժինը բերել անոր կեանքին, յառկայէս այս օրերուն՝ երբ տկար ու աղքատ Հայաստան մը պիտի դիմակալէ 1988-ի երկրա-շարժին հետեանքով անտուն միա-ցած ընտանիքներու կարիքները, Ազգայնճանէն ճողպած հարիւր հազարաւոր հայ գաղթականները, Սովետ Միութեան փլուզման հետե-ւանքով յառաջ եկած տնտեսական սնանկութիւնը, եւ յառկայէս Արցա-խի ազատագրական պայքարը, բայց, աեւել ուշ, արիթը պիտի ունենամ անդրազանալու այս մասին: Այս-տեղ իմ փափագ է որ մենք միանակամութեան ոգիով նայինք Հայաստանին, մեր հայրենիքին, մի՛րը, մեր հարգալուր նկատենք գայի, եւ մեր բոլոր հնարաու-րութիւններով օգնենք Հայաստանին, օգնենք մենք մեզի, օգնենք մեր գաւազներուն, անոնց համար պատ-րասեցով միացեալ ազատ, անկախ եւ երջանիկ Հայաստան մը:

Հայաստանի եզակի եւ անկենա-գարձային ներկայութեան հետ համե-մատաբար, թեմական մեր կեանքը անցաւ յարաբերական խաղաղու-թեամբ: Մեր հնարաուրութեան չափով այցեւեցինք մեր համայնք-ները, եւ փորձեցինք օգտակար կրօնական, ծիսական, կրթական, մշակութային կեանքին: Ուրախ ենք յայտնելու, ուր շնորհիւ նորոգ նշանակեալ հոգեւոր հովիւներուն, խանդավառ եւ աշխոյժ կեանք մը ունեցան Յիլետիթիոյ Ս. Գրիգոր, Նիւ Ճըլզդիկ Սրբոց վարդանանց եւ Տակըլթընի Ս. Սարգիս եկեղեցի-ները: Շուտով քահանայական ձեռ-նադրութեան կ'արժանանայ Մարգար Սրկ. Գասապեանը, զոր հոգեւոր հովիւ պիտի նշանակենք Կրանիթ Սիթիի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիէ եկեղեցւոյ վրայ: Բայց, դժբախ-տաբար տակաւին անհովիւ են վանքավերի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիէ, Ճորթ Լաւրըտիկի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիէ եկեղեցիները, եւ այցեւոր հովիւներով կը գտնան Ուրբիլընի Ս. Պօղոս, Օճայրի Ս. Պաշ եկեղե-ցիները, Լուիլիանայի հայ առաքե-լական համայնքը: Կարգ մը դժ-ւարութիւններ ունեցանք Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիէ, ԻՋայիի Ս. Յակոբ եւ Նիւ Պրիթլենի Ս. Ստեփանոս եկեղեցիներու հոգաբարձութեանց հետ, եւ կը յուսանք որ բոլոր հարցերն ալ կը լուծուին բարօք կերպով: Աթլանթայի հայ համայնքը, որ անհասարկներէ ի վեր կը ջնանայ նորարար կերպով մը պահել իր միանաութիւնը տակաւին գոհացում չէ գտած: Աթլանթան միակը չէ, եւ եթէ այդ համայնքին մէջ յաջողիք իրազրծել մեր յառաջադրանքը, եւ պահել մէկ համայնք, մէկ եկեղեցի, ճամբան յարգած կ'ըլլանք ա՛յլ փորձիկ համայնքներու որ կարենան ունենալ մէկ եկեղեցի եւ մէկ համայնքային կազմակերպութիւն:

Եկեղեցաշինութեան ճակատին վրայ անշուշտ նոր իրազրծումներ չունեցանք: Բարեգարբութեան կարգ մը եկեղեցիներ, խորան բարձրացու-ցին Ինսպըն Օրլընտի եւ Գէմպրիսի եկեղեցիները, եւ ծրագրերնր կան՝ նոր եկեղեցիներ կառուցելու Ուա-շինգթընի եւ Կրանիթ Սիթիի մէջ:

Միւս կողմէ, մեր մտահոգութեան առարկան է Գանատայի շրջանը: Ինչպէս անցեալ տարուան Ազգային Երեսփոխանական ժողովին կը յայ-տարարէինք, մենք մեծ գոհուանա-լութեամբ կը հետեւենք Գանատայի մեր եկեղեցիներու ծաղկումին: Արդարեւ, 15 տարիներ առաջ, երբ մեր պաշտօնին կը ձեռնարկէինք գրութիւն ունէր միայն Մոնթրէալի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ համայնքը, իր նորաչէն եկեղեցւոյ համայնքը, մեր թաւալքին հետ, անեցան եւ բազմացան մեր գանատահայ հա-մայնքները- Այսօր ունինք մեր թեմին պատիւ բերող 4 եկեղեցիներ, դպրոցներ, բազմաթիւ կազմակեր-պութիւններ եւ աեւել քան 2500 դպրոցական աշակերտներ: Բայց, եթէ Մոնթրէալ, Գէմպրիս, Քորոնթօ եւ վանքուլըր կայտառ համայնքներ են սեփական կառոյցներով եւ շքեր եկեղեցիներով եւ ա՛յլ շէնքերով, անդին, անհովիւ են Լակալի, Սենթ Փաթրիքի, Հէմիլթընի, Ուէնսլըրի, Էոմընթընի, Գալիլըրիի մեր հա-մայնքները, եւ միշտ դիւրին ալ չէ այցեւոր հովիւներով եւ ալ կենա-միջոցներով գոհացում տալ մեր ծուխերուն եւ համայնքներու հարց-հետէ բազմացող կարիքներուն: Ուստի, ի նկատի ունենալով Գանա-տայի շրջանի կրօնական, կրթական եւ ալ կարիքները, որոշեցինք Գանատայի շրջանին համար նշանա-կել արաջնորդական փոխանորդ մը, որ մտնէ հետեւի շրջանի հոգեւոր եւ ազգային կեանքին եւ կանոնաւոր գեղերցում տայ մեզի: Դարձեալ, աեւել ամուր հիմնուր վրայ դնելու համար մեր յառաջորդանքը, որոշե-ցինք յառաջիկայ տարուան սկսեալ պարբերաբար ժողովի հրահրել շրջանի հոգեւոր հովիւները, հոգա-բարձուներն ու երեսփոխանները: որպէսզի հանգամանօրէն կարենան քննարկել Գանատայի եկեղեցիներուն եւ համայնքներուն յատուկ հարցերը եւ բարուր լուծումներ բերել: Կը խոստանանք որ յառաջիկայ Ազգային վարչութիւնը անյապաղ կերպով կը զբաղի այս հարցով:

Փակել արաջ մեր եկեղեցիներուն եւ համայնքներուն վրայ նետուած այս համատու ազնաբղէ, պիտի ուզէինք մեր շնորհակալութիւնները յայտնել այն բոլոր օժանդակու-թեանց եւ գործակցութիւնը համար, զոր վայելեցինք մեր հովիւներուն եւ պատուարժան հոգաբարձութեանց կողմէ, բայց, արեւաբլբն կ'ազնակա-ւենք որ այդ գործակցութիւնը գաւա-նայ աեւել արելունաւոր, անկեղծ, ուղիղ, եւ Առաջնորդարանի ցուց-մունքներն ու թեւադրանքները յար-գելին իրենց ամբողջութեան մէջ, եւ ասեմին: Մեր եկեղեցիները արանձին իզգիները չեն, անկախ միաւորներ չեն, մաս կը կազմեն թեմական կառուցի մը եւ այս կամ այն հոգա-բարձուն ինքզինքին իրաւասութիւն պիտի չտայ կեցուածքներ Տշչեկու, Ինֆուրցոյն ծրագրերնր մշակելու, եւն. հան, մինչեւ իսկ հակաբուրժեան երթալով Ազգային Առաջնորդարա-նի եւ Ազգային Իշխանութեան ղէմ: Եւ, արհասարակ, մեր բոլորին անկեղծ եւ անասկարկ գործակ-ցութեան մէջէն է որ կ'ունենանք գո-րաւոր Առաջնորդութիւն մը, կազմա-կերպելով թեմ մը, եւ արդեւորէն ալ յարաջ կուգայ գորեղ Ազգային Իշխանութիւն մը: Եւ պարզապէս հարց կուտամ- ի՞նչ կը հասնանք Ազգային Իշխանութեան տարազով-մէկ երկու հոգիոցը գրանցեալ մը:

Չիտիկ երեսփոխաններ, Այս վերջին նշումներուն ընթաց-քին, բնականաբար հարց մը կը ծարկ ձեր մտքերուն մէջ: Ռ՛ւր ենք մենք՝ Ամերիկայի մեր եկեղեցիներու վարչական միութեան հարցին մէջ, եւ թէ որեւէ յառաջընթիւթիւն ար-ձանադրուեցա՞ւ այս ուղւորութեամբ, անցնող տարուան ընթացքին: Ճիշդ է, Ազգային վարչութեան տնօրէկա-րրին մէջ յատուկ բաժին մը կայ այս մասին, եւ արդէն օրակարգի վրայ ալ նախատեսուած է այդ մասին խօսիլ:

Բայց թոյլ տուէք, որ այս մասին կարգ մը մտածումներ բանաձեւեմ, եւ իմ խօսքը ըսեմ, քանի անցեալ Ազգային Երեսփոխանական ժողովի ընթացքին յատուկ արտասպասութիւն չէի ունեցած եւ այդ՝ մասի վաթիցը եղած էր կարգ մը անհասունքու եւ շրջանակներու կողմէ: Ճիշդ է, չէի արտասպասուած, որովհետեւ նորո-թիւն չկար, եւ կը հաւատամ, որ իմաստութիւն է երբեմն լռելը, կամ միշտ չխօսիլը: Չեմ վարանիր յայ-տարարելու նաեւ, որ երբ ըսելիք չունենամ՝ կը նախընտրեմ լռել, քան թուրքակարար եւ շարքեմ նախադա-տութիւններ կրկնել, եւ կուրծք ծծել՝ թէ միութիւն կ'ուզեմ, մէկ թեմ կ'ուզեմ: Կարեւորը խօսքը չէ. կարեւորը գործն է:

Եւ, գոնէ, թոյլ պիտի չտայի ինքզինքիս՝ միութիւն ազդարակել, եւ արդիւնի որ Արցախի Առաջնորդը՝ որ Ամերիկա կը գտնուէր Արցախի՝ համար հանգանակութիւն ընելու, այցելէր այսպէս կոչուած «կիլիկ-եան» եկեղեցիները՝ ի հարկին «Էջմիածնական» եկեղեցիները իր արջիւ փակ գտնելու սպառնալիքով: Ոչ, սիրելիներ, այս տեսակ արար-քները չեն նպատեղ միութեան. այդ տեսակ ողի կը սպաննէ միութիւնը: Անցեալները, Նիւ Եորք թայմզ թերթին 17 Ապրիլի թիւին մէջ, յօդուած մը կար, ուր կը խօսուէր թէ անտեսական եւ ալ պատճառ-ներով, Ամերիկայի մէջ կարգ մը համայնքներ քով քովի կուգան, եւ միանաբար կ'օգտագործեն եկեղե-ցական շէնքերը: Երեսակալեցէք որ կաթոլիկ եկեղեցական մը եւ հրեայ լուսայ մը նոյն օրը, տարբեր ժամե-րու, պիտի գործածեն նոյն եկեղե-

ՊՍՏՊԱՄ...

2ար. էջ 3-16

ցին, երբեմն ալ փոխ առնելով ծխական անօթնեք...: Մեր մօտ անհնարին քան է ասիկա: Ո՞ւր ենք մենք, հարց կուտամ, ո՞ւր է մեր հայրթիւնը, ո՞ւր է մեր եկեղեցւոյ միանականութեան ոգին, ո՞ւր է մէկ ազգ, մէկ եկեղեցի, մէկ հայրենիք ճորտաբանութիւնը: Ո՞ւր է մասին առաքեալը կըսէ.

«Ալոո ճարտար է, քաղոք է. ալ-ոո չի ճախարհիո, չի գտողաճար, չի ճպարտաճար, չի յաճողճար, իոն-ոն չի փնտռո, չի գրգռոիո, չար բան չի խորհիո, անիրաւութեան վրայ ճշմարտութեան վրայ, ամէն բանի կը դիմաճայ, ամէն բանի կը ճաւատայ, ամբողջապէս կը յուսայ, ամէն բանի կը ճարտարի: Ալոո երբեք չ'ապարիո»

(տճն Ա. Կորնթ. 13 գլուխ) մասնաւորաբար այս օրերուն, երբ հայրենիքը անասոյգ ապագայի հետեանքով վախի եւ երկիւղ ունի, երբ Հայաստանի սահմանները կը բռնաբարուին՝ Ճաւայէն, Նոյեմբերեանէն, Իջևանէն մինչեւ Գորիս եւ Կապան, երբ անդին Արցախի հերոսական ժողովուրդը մեր հաւաքական պատիւը կը պահպանէ՝ եւ հայոց պատմութեան տխուր անիւր ետ կը դարձնէ, իւր թաջ որբւոց տուրք արելնով Շուշիէն ազատագրելով, մենք ի՞նչ պտոով կրնանք մեր պտերը փակել երաբու դրմաջ:

Ժամանակները փոխուած են. մեր ետին է դժբախտ Հայաստանը, մեր ետին են 30-ական թուականներու հայածանքը, եկեղեցին եւ եկեղեցականութիւնը ջլատող եւ սպաննող պետութիւնը. Կաթողիկոսն անգամ խեղճամաճ սպաննող չար ոգին, Սփիւռքը պտաւկոող, հայրթիւնը բքիկ-բքիկ ընող ամբողջաիրական պետութիւնը, այն՝ որ նաեւ պտածառ եղաւ Միջին Արեւելքի մեր գաղութներուն բայեբարմին, 56-ի դէպքերուն, Ջարեհ Կաթողիկոսներու վաճաթամ վախճանումին:

Անկախ է Հայաստանը, եկեղեցին անկախ է, ազատ է եւ իր վէրքերը կ'ամրոքէ, իր ժողովուրդի հոգեւոր ծով կարիքներուն կը փորձէ համելի: Մէկըի՛ դնենք ամէն տեսակի հարտութիւն, ես, հաշիւ, նկատում, եւ ձեռք-ձեռքի տտած, միանաբար ա՛րթօթենք, աշխատինք, պայքարինք, որպէսզի ցանկալի միութիւնը թուրթի վրայ իրազրծեմէն առաջ, մտքի մարզանք ըլլալէ առաջ, սըր՛ աեղու՛ միութիւն ըլլայ, հայոց միանականութեան ոգիի թուիչը ըլլայ, իրական, մնայուն միութիւն ըլլայ՝ եւ մեր նահատակները, մեր մարտիրոսները, մեր սուրբները տեսնեն եւ ըսեն՝ զի բարի եւ զի դե՛ղեցիկ, զի բնական եղբարք ի միասին» (սաղմոս):

Ահա ձեռքս հոլապակաւ կենդանութիւն եղբարցներոս՝ Խածակ եւ Յովնան Սրբազաններուն որպէսզի գործով մեր ժողովուրդին ցոյց տանք, թէ մենք մէկ ենք եւ մէկ կը մնանք եւ միասին գործենք, առաջին իսկ հերթին՝ Հայաստանի տեսնական անկախութիւնը ապահովելու հոգրած Հայաստանի համահայկական հիմնադրամը լիովին յաջողցնելու հեռանկալով:

Եւ ասիկա ինձի կը բերէ իմ

այսօրուան խօսքիս վերջին կէտին, որ, հառնալիկ կերպով դարձնալ կը վերաբերի Հայաստանին:

Ինչպէս խօսքիս սկիզբին ըսի, անցնող տարի մեր կեանքը լեցուեցաւ Հայաստանով: Եւ ոչ միայն իմ, այլ ձեզմէ՛ շատերուն՝ եթէ ոչ բոլորինը: Որովհետեւ երկարաշարժէն յետոյ Հայաստան արեւի մօտեցաւ մեզի, աշխարհն ալ պտտիցաւ, եւ Հայաստանի անկախութեան յետոյ ալ, եւ յատկապէս Արցախական շարժումէն յետոյ մեր գաղութներու կեանքը կ'ազդի Հայաստան-Արցախ տխրազանի ձայնով: Արդ, ո՞ւր ենք մենք Հայաստանի յարաբերաբար: Դժբախտաբար, մեր հետաքրքրութիւնը նոյն այդ հետաքրքրութեան սահմանէն անդին չանցնիր – շատերուն մօտ գոհողութիւնը կը պակսի: Բայց ո՛չ խանդավառութիւնը: Այսպէս, փետրուար ամսուն, երբ Խորշուռն դրաւտեցաւ, ախորժակներն ալ բացուեցան: Շուշին ե՞րբ պիտի առնենք, Լաչինը ե՞րբ պիտի դրանենք, Ղարաբաղը ե՞րբ պիտի միացնենք Հայաստանին: Կարձէ՛ք պէջպօլի խումբի մը մասին է որ կը խօսուի, կամ, Լէյքըքոս-նելթիքս մրցումի գրասի կուգանք...: Դժբախտաբար՝ պտտախանաւորութեան քարձը գիտակցութիւնը, եւ ատոր համապտտախան գոհաբերումը կը պակսի: Ես ալ թեքեաւ է՛ր նայի ծաղկակին մէջ, եթէ վերջինս այցելութիւնս չ'ողէր զիս անելի՛ իր լուպաշու, արեւի գիտակից դառնալու: Ի՞նչ տեսայ:

Սովեա համակարգը խախտած է, արանց որ տնտեսական-ընկերային նոր համակարգ մը տեղը գրասի: Հնկայ երկիր էր, Ամերիկայի մրցակիցն էր, 270 միլիոն ժողովուրդով, 11 ժամբուր վրայ երկարող երկրամասով ուր իրաւ որ արեւը մար չէր մտնել... եւ այդտեղ՝ պետական քաղաքականութեան որոշումով, ամէն բան կը կարուցուէր, 270 միլիոն պետութեան չափանիշով, եւ միակողմանի կախութեան մէջ պահելով մտնի կախութեան մէջ պահելով բոլոր երկրիները: Դժուար թէ Հայաստանի մէջ բան մը լրիւ ազատազուէր... պղինձը Հայաստանէն կ'արտահանուէր, շոքեկարգով Սիւպերիս կը դրկուէր, այնտեղ գործածելի վիճակի մէջ կուգար, կը ղրկուէր լէր ամենուրեք, զէչ մըն ալ Հայաստան: Այսպէս էր կարգը: Ծաղկալի շինելու խօսքով մարդիկ իրենց գործարանային աշխատանքը կը կատարէին, մինչ իրենց շինածը... գէշքի մաս էր: Այսպէս էր կարգը: Բայց անցեալ Օգոստոսէն ի վեր բերետարոյցան գնաց՝ բայց տեղը բան չկարուցուեցաւ: Հայաստանը որ ամէն բանով Սովորապէս կախում ունէր, միտիւրի վրայ նստաւ: Հիմնական պտածանքէն մին այն էր՝ որ երկարաբաշական երկիր չէր – գիտութեան երկիր էր, գործարանամասն երկիր էր: Ճարուան 365 օրուան մասնաբախութեան մէջէն հասնիլ 26 օրուան հացահատիկը միայն կ'արտաբերէր Հայաստանը, միւսը կարգաւ, ամէն բան պիտի ներածէր:

Սովեա սյուսիտի անկումին հետո՛ որուն հետեւեցաւ Ազգայնճանի շքեպակումը եւ վրաստանի թշնամիութիւնը, Հայաստանը ձգեցին անհատը կացութեան մէջ: Պետութիւնը այսօր դբամ չունի: Բոլոր անոնք որոնք Սովորապէս ուժիկ կը ստանային, բոլոր այն գիտական հիմնադրները ակադեմիայէն սկսեալ մինչեւ գիտա-ճետագոտական ինսթիտուտները ա՛լ դբամ չեն ստանար:

Թութեները ա՛լ պիտի պահէ Ակադեմիան: Ո՞վ թախտի պահէ Ակադեմիան: Ո՞վ պիտի պահէ վարուան գիտական միւսքը, զարգացումը: Ժողովուրդին ամականները ճիշդ է, քարձըքան: Միջին ամականը 90 ուրբիկէն բարձրացաւ 485 ուրբիկի, եւ շատ շատեր կը ստանան 700-1200 ուրբիկ: Բայց ինչպէ՞ս ապրին, երբոր ուրբիկին արժէքը անհամեմատ ինկած է: Քան մը տարի առաջ՝ 1 տղարին մեզի կուտային 64 կոպեկ... ուրախ կ'ըլլային՝ եթէ 4ճ ուրբիկ կարե՛նայինք փոխել տղարը: Հիմա՛՝ 100-120 ուրբիկ է մէկ տղարը... եւ գինե՞րը, անհատիկ կարգ մը թիւեր, գաղափար մը կարգներու համար: 4 կարծ կէզը կ'արժէ 700 ուրբիկ: 2 բառնա պաննա՛ս 600 ուրբիկ, 1 զիւր միւրը՝ 100 ուրբիկ, 1 զիւր կարգաւ՝ 250 ուրբիկ, տու՛փ մըն ալ մարդս՝ 100 ուրբիկ...: Ինչպէ՞ս ապրին ընտանիք մը... անհար է... պետութիւնը ճիշդ է, շուտով 40 առ հարիւր պիտի արեցնէ ամապահարներն ալ բաց ինչ օգրտա՝ եթէ 200% ինֆլեյշըն կայ:

Երկրին մէջ կան 600,000 թոշակուտներ, որոնք, այսպէս կոչուած սօժու աւելիով կ'ապրին: Եթէ բան մը ստանան: Չեղկանմ: Կը խորհիմ որ բաւական գաղափար ունեցաք թէ ինչպէս 5-10 տղարով ամիս մը մարդ պիտի աշխատի ու ապրի, ընտանիք պահէ... եւ պետութիւնն ալ՝ երկիր պահէ, Արցախին օգնէ:

Ապագան անշուշտ փայլուն է: Անշուշտ, եթէ տիկետական սոցիալիզմէն չանցնինք բերտ դբամատրութեան, եւ անհար անջրպետ մը տտեղուի հարուստին եւ արգաստին միջեւ:

Եւ կը հաւատամ, որ եկեղեցին, իր ընկերային գաղափարաբանութեամբ, բարոյական սկզբունքներով պէտք է իր խօսքը ըսէ՝ ո՛չ սուրկութեան, ոչ համայնապարութեան, եւ ասկայն եկեղեցին պէտք է ըսէ Հայաստանի կուտավորութեան, որ շուկայական արժուորը, արձակ-համարձակ դբամատրութիւնը մեր միակ եղաքը չէ, մատրութիւնը մեր միակ եղաքը չէ, եւ, ինչպէս անցեալ Կիրակի Քճեթըղուբիկի Արգեախկոպուը կ'ըսէր՝ «Ճարտարաբուհետին միակ նպատակը դբամ շինելը չէ՝ եթէ միայն ալը ըլլար նպատակը – արժանի եւ գեղեցիկ խնայ մը չէ՛ հատու եւ վտակից մարդու համար»: Շահին, օտաւել չա՛հին գեբազըն նպտակը օտակար ըլլալն է մարդկութեան, եւ Հայաստան պետութիւն, եկեղեցի եւ Հայաստան պետութիւն, մտաւորականը, գարձոգեւորականը, մտաւորականը, գարձաղկի մեր բոլորին մասնակցութեամբը: Ամէն մէկը ի՛ր ձեռով, հոգեւորականը, մտաւորականը, գարձաղարը, գրաստիւղը, մասնագիտը: Ծարալը, գրաստիւղը, մասնագիտը: Ամէն մարդ կրնայ իր գործին, իր մասնաբախութեան մէջէն հասնիլ Հայաստանի:

Եւ վարուան Հայաստանը պիտի ծաղկի մեր բոլորին մասնակցութեամբը: Ամէն մէկը ի՛ր ձեռով, հոգեւորականը, մտաւորականը, գարձաղարը, գրաստիւղը, մասնագիտը: Ծարալը, գրաստիւղը, մասնագիտը: Ամէն մարդ կրնայ իր գործին, իր մասնաբախութեան մէջէն հասնիլ Հայաստանի:

Բայց՝ այս բոլորի համարումը, եւ համայն հայրութեան ուժերու եւ կարողութեանց համախումբ գործարարութիւնը պիտի իրականանայ Հայաստանի համահայկական հիմնադրամով, որուն նպտակն է օգնել Հայաստանի զբաղման եւ քարգալանման, եւ ազգային պետակալութեան ամրապնդման: Այս հիմնադրամի նպտակն է՝ օժանդակել Հայաստանի տնտեսական կայունացման, անպատեւ գիտական, մշակութալի, կրթական, ատորջնապահական

նոր համակարգերու ստեղծման, զօրակիւք ըլլալ երկբաշարժէն տուժաններուն եւ Արցախին, անջնկել պետական մեր ծրարներուն իրականացման:

Այս նպտակով, Հայաստանի նախագահի հրամանագրով ստեղծուած է 20 հոդիոց մարմին մը Հայաստանէն եւ Սփիւռքէն: Կը մասնակցին նաեւ Ամենայն Հայոց եւ Սեճի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսները: Նախագահի փախաթով տոյն գործը Սփիւռքի մէջ պիտի զեկալանի հայ եկեղեցական թեմերը: Երտով մանրամասնութիւնները կ'իմանաք եւ բոլորս կը մասնակցինք ազգի վերակաւորման մեծ գործին: Ասիկա նուազագոյնն է, որ կըր՛նանք ընել:

Ուրիշը՝ իր կեանքը կուտայ: Տեսայ գաննք: Եւ հիմա, երբ կը նախիմ ձեզի՛ ձեզմէ՛ անդին աչքերս կ'երթան անոնց՝ որոնց հանրակցայ Երեսանի Ասարչ հիւանդանոցին մէջ: Շուշիի ճակատ վերաւորներն էին: Գացինք որ արթթենք իրենց համար, գնահատենք վերբնք, միլիթարներ գրենք: Իրենք էին որ մեզի միլիթարեցին, յոյս տուին, եւ շուտով բուժուելու եւ Լաչինի ազատագրութեան մասնակցելու:

Բտերը կը պակսին ինձի՛ նկարագրելու համար մեր ապրումները: Ինչ ոգի, ինչ ոյժ պէտք է ունենայ մարդ որ կարենայ ձգել ընտանիք, սիրելի, տուն, գործ եւ որպէս երազի ուխտաւոր՝ քարձընայ Շուշի:

Չեմ կրնար բացատրել: Նման հերոսներու արեամբ է որ Շուշին ապտապարուեցաւ 9 Մայիսի առաւտտան, եւ 1920-ի, 1905-ի նահատակներուն վիճել լուծուեցաւ, եւ այսօր եռապարչ դբուը կը ծածանի Շուշի բերդին վրայ:

Յարգանք այս հերոսներուն: Յարգանք նահատակներուն, յարգանք անոնց՝ որոնք ինկան մեր պտտիւը բերելով մեզի, եւ ստեղծելով 1992-ին Սարգսյապատը:

Իրենք՝ իրենց արիւնով. մինք՝ մեր նիւթական միջոցներով. գտնիկ թըրւացող արտայայտութեամբ մը՝ իրենց արեան դիմաց մենք տղարով մասնակցինք: Բայց այնպէս մասնակցինք՝ որ չամչնանք:

Անցեալ կիրակի, առաւտտան, Շուշիի Ամենափրկիչ եկեղեցւոյ մէջ, 1920-էն ի վեր առաջին անգամ ըլլարով Ս. Պատարաք մատուցուեցաւ, հոգեհանգրտու եղաւ եւ յետոյ փունջ մը ծարիկներ արած՝ ժողովուրդը գնաց Ստեփանակերտ՝ Շուշիէ ծարիկներով գարաբերու համար գերեզմանը Արցախի նախագահ վարմերիկ Արթուր Սկըրչեանին:

Յարգանքով, սիրով, հիացումով կը խոնարհինք Արցախի հերոսներուն գերեզմանին եւ կ'արթենք որ Ամենայնաբարին Աստուած խաղաղութիւն բերէ հայոց աշխարհին, հայոց ժողովուրդի մեր երազներուն իրագործման մէջէն: Եւ հայոց եկեղեցին, ինչպէս Ձերբաւի մէջ, ինչպէս Ասարչի մէջ, ինչպէս Շուշիի մէջ միշտ պատրաստ ըլլայ օրհներու արգարութեան համար քարձըքանք ձեռքը: Օրհնալ ըլլաք, եւ թող Աստուած օրհնէ մեր յառաջիկայ օրերու աշխատանքները:

Keep thy heart with all diligence; for out of it are the issues of life. —Proverbs 4:23

Hagop Barsounian whose Montvale, New Jersey based firm, International Stamp Co., has been designated as the Armenian Republic's official philatelic agent presented Archbishop Mesrob Ashjian a set of the new stamps on its day of issue, May 28, 1992.

Republic of Armenia Issues First Stamps

The Ministry of Posts and Communications of the newly-independent Republic of Armenia issued its first set of stamps on May 28, 1992. The set consists of three values featuring a common design—a tricolor stripe stretching diagonally over Mount Ararat.

Issued concurrently with these stamps are a limited number of Souvenir Sheets and First Day Covers. The Souvenir Sheet depicts an eagle in flight over Mount Ararat, with the eagle's outstretched wings reflecting the three colors of Armenia's national flag.

The three stamps of this first issue represent 0.20, 2.00 and 5.00 units of the new Armenian currency. Only 100,000 three-stamp sets have been printed; 20,000 of these are being used for First Day Covers. An additional 20,000 Souvenir Sheets have also been printed.

The stamps were designed by the noted Armenian artist Harutium Samuelian and were printed by the "House of Questa" of London, England. Harutium Samuelian, 45 years old, is a graduate of Yerevan State University with a Master of Science degree in Physics. His career has included positions at the Institute of Physical Research in Yerevan as well as a wide spectrum of artistic endeavors. His work has included book and magazine illustrations and design, cartoons, emblems and other aspects of graphic art. His work has been exhibited frequently in Armenia, other Commonwealth republics and several foreign countries. Mr. Samuelian's entry won the competition held to select the design of the Republic of Armenia's first stamp issue.

The Republic of Armenia has appointed as its official philatelic agent worldwide the International Stamp Co. of Montvale, New Jersey, a major American stamp dealership. The company's president, Mr. Hagop Barsounian, has been an active stamp collector and dealer for over 30 years. He is a graduate of the A.G.B.U. Melkonian Institute in Cyprus and the American University of Beirut in Lebanon with a Bachelor's degree in Business Administration. He is an authority on Armenian philately and has been a life-long supporter of Armenian organizations and causes. This dedication was instrumental in his company's selection over other philatelic establishments who are larger and better-known. Mr. Barsounian views his involvement with the Republic of Armenia as an opportunity to serve his homeland. His purpose is to enhance Armenia's philatelic reputation in order to bring badly-needed revenue to the new Republic. He is having Armenia's stamps printed at his own expense and providing Armenia with the bulk of them cost-free. The remainder will be sold by Mr. Barsounian's company to dealers and collectors worldwide. All income, less expenses, will be donated to Armenia's Ministry of Posts and Communications. Mr. Barsounian is also serving as an unpaid consultant to the stamp committee of this Ministry.

Those interested in acquiring stamp sets, First Day Covers or Souvenir Sheets of this historic issue may contact: International Stamp Co., P.O. Box 159, Montvale, New Jersey 07645. The firm's telephone number is: (201) 391-6429.

Anooshig Vartan

Recently I read somewhere about "four wheel Christians." These are the people who are taken to church in a car to be baptised; they drive to church to get married, and finally they are taken to church for the last time by the undertakers.

It reminded me of a neighbor who used to tell us he did not need to go to church because he could pray as well and as devoutly at home. He was bitter towards the church because, he maintained, the church was powerless to stop the massacre of his family and countrymen who were all (as he put it) "church attenders." I am not sure how well he knew the church's history, its policy or the method of its function to arrive at such a conclusion. He simply had not understood the basics of Christian faith. It seems to me he was one of those people who blame God for their misfortunes, natural disasters and their own mistakes.

True there are millions of lip-Christians but there are also other millions who consider it their right to study, to attend church services, and to the best of their ability, practice the Christian principles of love, tolerance and charity. Sometimes we feel bitter, but bit-

terness poisons the mind, eventually the body and soul. Thus the victimized becomes the loser. What our neighbor had said about the massacre was true. The churchmen were also tortured and killed just like their parishioners. But killings are still going on. At this very moment somewhere in the world—one may safely say in many corners of this planet—children, men and women are persecuted and killed. Why? Is it God's will? Is any church able to stop them? The mass murderers, Christian or not, are quick to justify their acts. But truth prevails. We are assured of this in the New Testament "Whatever is now covered up will be uncovered, and every secret will be made known." (Matt. 10:26).

I am unable to resist the temptation to cite the "almighty" Stalin's past and present infamy. More than seventy-five-years ago, religion was considered to be "opium for the masses," and for decades those who remained faithful to the church were persecuted. Truth did prevail!

There have been times when I have not been able to attend church month after month for reasons different than those of our neighbor. Occasionally while I prayed or read prayers for my

Archbishop Ashjian Congratulates Armenian Society of New York on New Center

Archbishop Ashjian presents Encyclical from His Holiness Karekin II to Varoujan Harutunian during the opening of the Armenian Society of New York's new Center on April 12. Seated on left is Htrair Hovnanian, chairman of the Board of Trustees of the Armenian Assembly.

ԽՈՍԷ ԵՆՈՐՀԱՆՈՐԱՆՔԻ

Նի Եռօրի Հայր Միութիւն
Լիւս
Յարդ ազգայիններ.

Քոյ տուէր որ վարէսի բարեկամի սը հոգեհարգատրութեամբ ուշադրեք ձեր նորակառու կենտրոնի բացումը, եւ սրտագին մարտենք, որ այս նոր կենտրոնը դարձայ ազգային-վշակութային բերում գործունէութեան փոքակ եւ հանդիսանայ ազգային սրտանվանութեան լուսեփայլում:

Մտքօք ենք ձեր տարեկներու վստասակին: Քարցրօնը կը յիշենք անոնք՝ որոնք քարտատմ եւ արեւի տարրիկեր արաջ, հիմերք որին Խոսնանայ Միութեան, նպատակ ունենալով սէպտեմբը իրանմայ գարնաթի անդամները, սատար հանդիսանալ Խոսնի հայ դպրոցներուն, եւ անմասնակց օժանդակել կրթական գործին: Խոսնանայ Միութիւնը սակայն, երբեք չ'ուզեց սահմանափակուիլ հայրենակցական սիրութեան սը ներ պարունակին սէջ: Ընդհակարակն, սիրութիւնը եղաւ համակայակալ՝ իր յոյսքով, գործով, հակահանդիմանելով եւ արդիւնքով:

Արժօքը, յարգանքը եւ սէր յիշատակին անոնք՝ որոնք եկան, գործեցին եւ անցան:

Գնահատանք եւ շնորհատրանք ձեզի, որ կարողացաք Նի Եռօրին պատրի բերուլ այս կարողով սէջտել բերել, հակարակ տնօրեսակցմ եւ ա'լ կարգի դիտարութեանց:

Հիմա յուք պատրաստ էք իրել: Նի Եռօրի Հայր Միութիւն ձեր մասնակցութիւնը բերելու ոչ սիայն շնչաքի հայ կեանքի հարստացման եւ նոխացման, այլ արեւին եւս- ոտովհետեւ թէս պարզամտութիւնը բերուլով ազեւ Խոսնանայ Միութիւն ձէք կոչուիլ՝ այլ Նի Եռօրի Հայր Միութիւն, բայց չ'էք այլ կրնար սահմանափակուիլ Նի Եռօրի մէջ: Հետար'ր հոյովհանդէս պէտք է ճարք, որովհետեւ այնտեղ է Ազատն Հայաստան, սեր հայրենիքը: Եւ սեր հայրենիքը իր ազատութիւնը արժեատարեթիւր եւ տնօրեսակցել գոյանալու համար կարիքն ունի իր բոլոր զանազան բարոյական թէ հիթական օժանդակութեան:

Անկախութիւնը երազ էր հիմա իրականութիւն է: Անկախութիւնը իր գիւղ ունի, եւ սեզք պիտի վճարեք այր գիւղը:

Բոր'րս հայրենիքի բարոտութեան համար, անոր տնօրեսակցմ հոյանքի համար, անոր ճարագալարովն համար՝ այս պիտի ըլլայ սեր բոլորին ճշմանքանը:

Այս ոգիով ալ բարի էրք կը վարե՛նք ձեզի եւ

Կը մեանք արօքարար

Մխարայ Արքեպիսկոսոս Աշտնան
Առաջնորդ,

Winners Announced

The 16th annual raffle of the Prelacy was drawn on Friday, May 15, 1992, during the National Representative Assembly banquet which took place at the Armenian Center of Dearborn, Michigan.

A total of 937 tickets were sold. The following were the lucky winners:

- First Prize (\$10,000.): Zohrab Sarkisian of Canada with ticket number 0905. Second Prize (\$5,000): Bryan Talanian of Massachusetts with ticket number 1838; Third Prize (\$3,000) Mark Minooogian of Florida with ticket number 1420; Fourth Prize (\$2,000) Hagop and Sossy Kadian of New Jersey with ticket number 1126; Fifth Prize (\$1,000), Mrs. H.F. Gulamnerian of New York with ticket number 1789.

We congratulate the winners as well as all those who participated in the Prelacy raffle, since we consider them all winners because they took part in the Prelacy renovation program and helped the Prelacy in its Christian and Armenian education programs.

We would also like to thank all the regional representatives, churches and local representatives who helped us to have a successful raffle. Special thanks to St. Sarkis Armenian Apostolic Church community of Dearborn, Michigan for its support and wholehearted cooperation.

Archbishop Mesrob Ashjian's Message to the National Assembly

In the name of His Holiness Karekin II, Catholicos of the Great House of Cilicia, and on behalf of our faithful people, I greet you as we prepare to meet once again as delegates to the National Representative Assembly to examine the past year and to prepare the foundation for the coming year in our service to our beloved church and nation.

Our opening words are directed to our Creator, to Whom we give our deep and sincere thanks for the life He has given to us, for the realization of the goals we envisioned and accomplished, and even for the weaknesses which are ours. God knows that we have always looked toward the highest ideals and pursued the noblest deeds for the advancement and glory of our church.

To what extent we have succeeded the Lord Himself knows. You are the judge today, but the final judgement is His.

My second words are directed to our host community, the St. Sarkis Church of the greater Detroit area, the pastor, the Board of Trustees, Reception Committee and all of the parishioners who, once again as they did in 1986, extend their warm hospitality to us, and manage to transform work into pleasure.

This year St. Sarkis community is celebrating the 30th anniversary of the consecration of its church. Of course there was a St. Sarkis community for many more years than 30. Our community in Detroit experienced internal turmoil during the 1930s, became exiled, then became a tenant, and finally in 1962 this beautiful structure was erected which today brings great honor to our diocese. Truly, the Armenian community of Detroit is always on the top of the list whenever our people are in need, whenever a brotherly helping hand is needed, even during these troubled economic times. The latest testimony to this fact was witnessed within the last several months. During the New Year holiday season when we issued our appeal for Armenia, the Detroit community was number one on the list collecting \$17,000 more than the second place community. A short while later when a freedom fighter from Artsakh was in the United States, this community once more opened its heart and its purse and again was number one on the list. I congratulate this vibrant community and fervently hope and pray for its continued growth as it continues in its mission of serving church and nation.

My dear delegates,

Of course you have received the annual reports prepared by the religious and executive councils, along with the other reports and detailed financial statements. Within these pages is our work and, indeed, our life for the past year. Therefore, I will not dwell on these matters. My words at this time are words of welcome and some thoughts about the previous year and more importantly about the future.

Permit me to note at the outset that if on a diocesan level it was a usual year, on a national level it was far from usual. Last September 21st the Armenian people unanimously chose the path of freedom and independence. Less than a month later the Armenian people elected its first president in the person of Levon Ter Petrosyan.

After an interval of more than 2½ years, I went to Armenia, from where I have just returned, where I participated in the preliminary meetings for the formation of a Pan-Armenian Fund.

In what was once Lenin Square and now Republic Square, our government buildings all fly the tricolor flag. Our national anthem, *Mer Haitrenk*, is heard everywhere. And, as you know, Armenia has adopted the seal of the first Republic of 1918. Within a short time Armenia will have its own currency—*drarm*. Is this not extraordinary and miraculous? Have not our lives been changed forever?

Our forefathers—those who witnessed *Deir Zor* and the massacres, and survived, those who witnessed the 1918 independent Republic, saw it taken away—lived the past 70 years under the captivity of the communist regime, yet transmitted to us the dream of a free Armenia. But, that dream was delayed and our faith began to waiver. Then miraculously the dream was realized. How ironical that we were so unprepared for the very thing that we dreamt of for more than 70 years! We were not prepared to foresee how the communist world would crumble, after taking 40 million lives and bringing hardship to the entire world. Glory to God that the Soviet Union died and today Armenia is on its journey of independence and self-determination.

In the name of our diocese and all of the faithful, I bless the independent Republic of Armenia and its people. I pray that Armenia will become a paradise bringing a new and magnificent era to the children of Haig.

But, at this moment our Homeland is in desperate need of help. Every Armenian living on that soil is a hero, of that I have no doubts. It is our duty to bind our hearts and souls with the Homeland and contribute our share to the life of the nation, especially because the fledgling nation still needs to solve the problems caused by the 1988 earthquake which left thousands homeless, the hundreds of thousands of refugees from Azerbaijan, the economic and moral collapse of the Soviet Union, and the struggle for self-determination by the people of Artsakh. I will have the opportunity to elaborate on this matter later. For now, it is my wish that we look to Armenia with a unified spirit. OUR Homeland. OURS! Let us regard her as our own and with all of our creativity help her, thereby helping ourselves and our children, preparing for them a united, free, independent and prosperous Armenia.

Aside from the unprecedented events in Armenia, our life within our diocese progressed peacefully. To the best of our ability we visited our communities, and attempted to be of help to them in matters pertaining to religion, rituals, education, and cultural life. We are happy to report that thanks primarily to newly appointed pastors, enthusiastic and vivacious life has gripped the communities of St. Gregory in Philadelphia, Sis. Vartanantz in New Jersey, and St. Sarkis in Douglaston. Within a short time Deacon Markar Kassabian will be ordained and will be assigned to serve St. Gregory Church in Granite City. Unfortunately the communities of St. Gregory of Vancouver and St. Gregory of Fort Lauderdale, still remain without a pastor. Visiting pastors service our parishes of St. Paul in Waukegan, Holy Cross in Ohio, and Louisiana.

We experienced a number of difficulties with the Boards of Trustees of St. Illuminator, New York; St. Hagop, Racine; and St. Stephen in New Britain, and we hope all of the questions will be solved in an amicable and just manner. The community in Atlanta which has been trying to remain united for many years, has yet to receive satisfaction. Atlanta is not alone. If we are successful in our endeavors to preserve a united community with one church in Atlanta, then the road will be opened for other small communities to do likewise.

There was no new church construction this past year. A number of our churches were renovated, a new altar was erected for our churches in Indian Orchard and Cambridge (Canada) and there are plans for new church structures for Washington, D.C., and Granite City.

On the other hand, the Canadian community gives us much to think about and to consider. As we said at last year's Assembly, it is with great pleasure that we follow the tremendous growth of our

Canadian community. Fifteen years ago when we assumed our position as Prelate only the Montreal St. Hagop Church was in existence. With the passing of each year our Canadian community grew by leaps and bounds. Today, we have four Canadian churches which bring pride and honor to our diocese, numerous organization and schools with more than 2,500 students. However, if Montreal, Cambridge, Toronto, and Vancouver are vibrant communities with their beautiful churches and accompanying structures, on the other hand the communities of Laval, St. Catherine, Hamilton, Windsor, Edmonton, Calgary are without spiritual leadership and it is not always convenient, nor satisfactory, to administer the needs of these communities by visiting pastors.

Therefore, realizing the growing needs of the Canadian community, we have decided to assign a vicar-general who will be able to follow closely the religious and national life of the community and can provide us with thorough and complete reports. Furthermore, in order to put our recommendations on a stronger foundation, we have decided that beginning with the coming year to meet periodically with the area clergy, boards of trustees, and delegates so that there will be ample opportunity for mutual dialogue. We promise that the new executive council will act on this proposal immediately.

Before concluding my comments on our parishes, I would like to take this opportunity to thank our pastors and boards of trustees for their work during the past year. However, I would like to remind our parishes that we expect their efforts to become more practical, sincere, and straight-forward. Furthermore, we expect the parishes to follow the directives of the Prelacy in a complete and timely fashion. Our churches are not islands unto themselves; they are not independent, but rather a part of a greater structure and must work within the rules and regulations of that structure. Without doubt, it is only through the sincere efforts of all of our parishes that an effective Prelacy can be maintained. And quite openly and simply I ask you: Just what is your understanding of a National Prelacy? An office of one or two employees, performing in a predictable and ritualistic manner? Or a central organization which contemplates, foresees, plans, and brings to completion farsighted master plans for the well-being of the entire church community? If you want a strong National Prelacy, if you want to remain a diocese, you must know that it is the sum of the total which will keep the Prelacy relevant and productive. Or we can bid farewell to our constitutional structure and return to our former weak existence. Let our motto be to maintain a healthy and vivacious National Prelacy which in turn will invigorate our communities through its directives.

Dear Delegates,

In light of these statements, I am sure a natural question comes to your mind: Just where are we in the question of administrative church unity in the United States? It is true that there is a section in the Executive Council's report on this matter and the question is on our agenda. But, please give me the opportunity at this time to share with you some of my thoughts, especially since during the previous Assembly I had not given my thoughts on this issue which subsequently caused criticism from some individuals and groups. It is true that I had not expressed my opinion, primarily because there was nothing new to speak about, and because I believe most sincerely that sometimes it is best to remain silent. I am not afraid nor ashamed to tell you that I prefer to remain silent when there is nothing to say, rather than to constantly publicly reiterate and rhetorically declare

that I want unity, that I want one diocese. Words are meaningless; deeds are important.

I for one would not on the one hand proclaim my dedication to unity and on the other hand forbid a Bishop from the Near East to preach in a so-called "Cilician" Church.

I for one would not on the one hand cry out for unity and on the other hand forbid the Bishop of Artsakh, during a visit to the United States for fundraising, to enter a so-called "Cilician" Church or else the doors of the Etnimiazdin Churches would be closed to him!

No, my dear faithful people, these types of decrees do not encourage unity; they kill unity.

The *New York Times* in its April 17 edition printed an article citing instances where due to the current economic difficulties different religious communities are utilizing the same building for their worship. Can you imagine that a Catholic priest and a Jewish rabbi are using the same building on the same day at different times, and in some instances even sharing liturgical items. Within our circles this is unthinkable. I ask you: Where are we? Where is our Armenianism? Where is our Christian spirit? Where is the one nation, the one church, the one homeland? Where is our Christian love about which the Apostle Paul passionately said:

"Love is patient and kind. Love envies no one, is never boastful, never conceited, never rude; love is never selfish, never quick to take offense. Love keeps no score of wrongs, takes no pleasure in the sins of others, but delights in the truth. There is nothing love cannot face; there is no limit to its faith, its hope, its endurance." (1 Corinthians 13:4-7)

...especially during these days, when our Homeland faces an uncertain and fearful future, when Armenia's boundaries are threatened, and the heroic people of Artsakh have changed the course of Armenia's tragic history with the liberation of Shushi. What conscience allows us to close our hearts to each other?

Times have changed. Gone is the image of an unfortunate Armenia. Gone is the era of persecution of the 1930s and the regime that weakened the church, that destroyed the state, that even suffocated our Catholics, that divided the Diaspora. Gone is the regime that was responsible for the disharmony of our Middle Eastern Diaspora during the events of 1956 and the premature death of Zareh Catholics.

Armenia is independent and free; the Church is independent and free and beginning to heal its wounds and valiantly trying to meet the spiritual needs of the people. Isn't it time for us to set aside all elements of pride, and hand in hand pray, work, struggle together so that our hearts will unite first and the spirit of Armenian unity will soar, producing a true and permanent unity. Our martyrs, our heroes, and our saints will joyfully recite the words of the Psalmist, "Behold, how good and how pleasant it is for brethren to dwell together in unity!" (Psalm 133:1)

I publicly extend my hand to my brothers Bishops Khajag and Hovnan and ask that we show our people through our deeds that we are united and we will remain united and our first united task will be to help Armenia become economically independent through the Pan Armenian Fund!

This brings me to the final portion of my remarks which understandably is about Armenia.

As I mentioned earlier, our life during the past year was dominated by Armenia. Not only for me, but for many of you, if not all of you. Since the earthquake Armenia has become closer to us; indeed the world has become smaller. Since independence and the Artsakh struggle our community life has been dominated with those events, which leads me to ask: Just

Religious Experience

by Talar Keesejian

The following personal essay was delivered by Ms. Keesejian during Lenten services at St. Gregory Church in Philadelphia.

My earliest recollection of church was when I was very young. I remember getting up early Sunday mornings and walking to church with my mom. At that time, I had no idea of what was going on. As I grew older and we came to the United States, I really looked forward to attending church. But, when you see your friends sleeping on Sunday mornings and you have to get up and go to church, you begin to get influenced. However, I never stopped going to church. I felt just as I still do—a peace and tranquility everytime I was in church. After I started high school, I wanted to be more involved in the Armenian community and church was the best way. I began to grow in my faith and the fact that I have attended Catholic schools especially the Armenian Sisters Academy, really helped to make me become more stable.

But, it wasn't until 1990, when I began to assist in Sunday School, that I became more aware of things. At first I thought, "Wow, this will look good on my college application." I didn't think that this would be an opportunity to make me grow more in Christ. God really does work in mysterious ways. Joining the Sunday School teaching staff was one of the best decisions I have made. Because of my participation, I went on retreats, where I met many fantastic people. I remember at the St. Gregory of Davev retreat I finally felt like I belonged. I was crying often but not because I was sad but because I was so happy to have grown deeper in my faith. All of my friends from the retreat really encouraged me.

Following Christ is not an easy path. Christ said "Enter through the narrow gate. For wide is the gate and broad is the road that leads to destruction. But small is the gate and narrow the road that leads to life." (Matthew 7:13-14). There are days of frustration and you begin to wonder what God's will really is. It is in times of trials and tribulation that you realize how deep and nourishing Christ's love really is and just like it is written in Philippians 4:13, "I can do all things through Christ who gives me strength. This passage is very powerful and I have seen a personal result of this. Last year I decided to set a goal of making the National Honor Society. This goal was very important and I asked Jesus to guide me in accomplishing it. When I received my invitation to join this year I knew that without Christ giving me strength and leading me I wouldn't have accomplished this goal. Christ's strength is very powerful and with it you can do many things.

Today's world is very hard for young adults. We have so much stress and pressure coming at us all at once. I really don't think that without Christ guiding me I could have come this far. Many young adults view God and Christianity as old fashioned and they do not see that these days you need a strong foundation and that foundation should be Christ. We need to put our Christian beliefs and values above everything else. We live in an unstable world and need positive role models to lead us in the light of Christ.

I often wonder how my ancestors suffered and I realize that even though they were suffering for Christianity, it was their Christian faith that kept them alive. My eighty-five year old grandmother is a source of inspiration for me. She suffered through the Genocide and lost everything, yet she

clung to her faith and never lost her trust in God. Trusting God is very crucial and prayer is also a very crucial and powerful expression. When you pray, it is letting God know that you are leaving everything in His hands. Sometimes your prayers get answered and sometimes they do not. When they don't, that is God's way of telling you that it is not the best thing for you and that His will is different. God is the only One who knows what is best for you and He will answer your prayers according to that. Following Christ is the best path and you will be rewarded for it.

I would like to thank Der Nerses Manoogian and St. Gregory the Illuminator Armenian Apostolic Church for giving me this opportunity to speak.

Ordination of Deacons and Consecration of Icons at Sts. Vartanantz Church of New Jersey

The two icons are consecrated.

Awards Presented During Palm Sunday Dinner By St. Sarkis Church, Dearborn, Michigan

Members of the Ladies Guild of St. Sarkis Church, Dearborn, completing ten years of service were honored during the parish's annual Palm Sunday dinner. The honorees are pictured above with Rev. Dr. G. Shrikian and Yereztzkin Arpine Shrikian, left to right: Mrs. Violet Sahakian, Mrs. Ann Krikorian, Yereteggin, Der Hayr, Mrs. Seti Mesropian, and Mrs. Nazely Keyorian, Mrs. Betty Kessel (not shown) was also honored and a posthumous award was given to Mrs. Pertuz Zakatib.

Mr. and Mrs. Karl and Emma Sogolian, who have always supported St. Sarkis Church, once more lent their sponsorship and generously donated the elaborate dinner for all to enjoy. Shown above, left to right, are: Mr. and Mrs. Sogolian, Rev. Dr. Gorun Shrikian, Yereteggin Arpine Shrikian and Mrs. Vanouhi Torjigian, president of the Ladies Guild.

Zohrab Zakarian and Gostan Charkhuttian receive the ordination of diaconate.

On Sunday, May 3, Archbishop Mesrob Ashjian celebrated the Holy Liturgy, ordained two deacons and consecrated two icons at Sts. Vartanantz Armenian Apostolic Church of Ridgefield, New Jersey.

This was a day of joy and thanksgiving for the congregation as Zohrab Zakarian and Gostan Charkhuttian received the ordination of diaconate, and artists Vahé Movsessian and Nareg Ayntebian presented their paintings of St. Mary and St. Stephen for consecration.

In his sermon, His Eminence encouraged the newly-ordained deacons to follow the example of the first deacon, St. Stephen, and to serve the Armenian Church with full dedication and Christian zeal.

Very Rev. Nareg Almezian, the Pastor of Sts. Vartanantz Church, sponsored the two candidates and served as assistant to His Eminence.

The Pastor and Board of Trustees honored Archbishop Ashjian and the newly-ordained deacons with a luncheon at the Boulevard Cafe in Fairview, New Jersey. ■

Blessing of the Grapes

by Diana Der-Hovanesian

After the Feast of Assumption, after the planting of vines, after the season of tending, the hour for praise will arrive. The priest will say old prayers adapted from pagan days to confirm the blessing of sunlight, affirm the sanctity of soil

and celebrate irrigation water with holy sprinkling on globes of green and white translucence of mounded purple and red. He will seal once more the covenant of God and man, man and nature, and nature with God, while our eyes bless the clustered light.

Archbishop Ashjian's Message to NRA

(Continued from page 6)

exactly where are we in our relationship with Armenia? Unfortunately, our interest does not go beyond the boundaries of passive interest; the excitement is there but for most people the reality of true sacrifice is missing. In February when Khojaly was taken, superficial interest increased. When will we take Shushis? And Lachin? When will we unite Karabagh with Armenia? It was as if we were spectators at a football game contemplating the outcome. Unfortunately, the responsibility and the sacrifice that comes with true involvement was missing. I also may have fallen into the same trap, were it not for my latest visit to Armenia which made me more realistic and more aware of our obligations.

The Soviet economic system has been dismantled without replacing it with another economic-social cooperative plan. The Soviet Union was a large country, a competitor of the United States, with 270 million population, with eleven different time zones and an empire on which truly the "sun never set." Within the vast empire everything was produced under the direction of the central government which took measures to keep each country dependent upon the others. It was unlikely that anything would ever be produced in its entirety in Armenia. . .copper would be mined in Armenia, transported by railroad to Siberia where it would be put into usable form and then sent to all of the Republics. . .a small amount returning to Armenia. This was the system. People would work in what they thought were "toy" factories when in reality the factory was producing parts used in weapons. Last August Perestroika ended, but nothing replaced it. Armenia, which looked to Moscow for everything, was sitting on a pile of ashes. One of the fundamental problems is that Armenia is not an agricultural country. Armenia produces enough grain for only 26 days out of the year; the remainder grain as well as other foodstuff, including meat, butter, etc., must be imported.

The decline of the Soviet economic system together with the Azerbaijani aggression and the threatening relationship with Georgia, plunged Armenia further into deep decline. Today the Republic has no money. All those who used to receive pensions and wages from Moscow now receive nothing. Who is going to support the academic community which produces tomorrow's intellectuals and leadership? Or the arts? It is true that the people's monthly allotment has increased from 90 rubles to 485 rubles and many receive up to 700-1200 rubles. But, the value of the ruble has plunged. A few years ago one dollar bought 64 kopek...we would be happy to receive 4-6 rubles. Now, one dollar brings 110-120 rubles, and the prices of basic necessities have increased tremendously. Just to give you an idea: 4 gallons of gas is 700 rubles; 2 lbs. of bananas is 600 rubles; 1 kilo of meat is 100 rubles; 1 kilo of butter is 250 rubles; a pack of cigarettes, 100 rubles. How can a family support itself and be expected to support other segments of the community? It is impossible! The government is planning to raise the monthly allotment, but what good will this do in light of 200% inflation?

There are 600,000 retirees who used to receive our equivalent of "Social Security." I doubt that they are receiving anything now. I think this gives you an idea of the economic reality. How can a family live on \$5-\$10 a month, and also contribute to the well-being of the Republic, and help Artsakh as well?

Of course there is hope for a bright future, if the country does not pass from soviet socialism into an inequitable society with a small minority of very wealthy and a vast majority living in abject poverty.

I believe that the Church must make its social ideology known to the govern-

ment. Not domination, not communism, but the Church must say to the government that trade and a free-market economy are not necessarily the primary goals in the life of a new nation. As the Archbishop of Canterbury stated last Sunday, "The sole goal of industry cannot be profit. The primary purpose of industry must be to help humanity." The Armenian government must proceed with this spirit in laying the foundation for the Armenia of tomorrow.

And, I am confident that Armenia is going to blossom with help from all of us. Each according to his/her own talents and resources: the clergyman, the intellectual, the industrialist, the banker, the physician, the specialist.

But all of this can come about only through the success of the Pan Armenian Fund whose purpose is to help Armenia become strong and prosperous. Specifically the goals of the fund are:

- To help Armenia achieve economic stability.
- To help create new systems in the scientific, cultural, academic, and health care fields.
- To help in the recovery of the earthquake region and Artsakh.
- To help the government in every way in attaining these goals.

Under a directive from President Ter Petrosyan, a 20 member committee has been established with representatives from Armenia and the Diaspora. Participating also are His Holiness Vazken I, Catholicsos of All Armenians; and His Holiness Karekin II, Catholicsos of the Great House of Cilicia. It is the wishes of the President that this project be spearheaded by the church in the Diaspora.

Within a short time you will receive details about this plan and all of us will then participate in Armenia's recovery and promising future.

This is the very least we can do. Others give their blood and their lives. I saw them. And now, when I look at you, beyond your faces I see their faces—the faces of those I saw in Yerevan's Marash Hospital. They were the wounded from the front lines in Shushi. We went to pray for them, to praise them, to comfort them, but they comforted us, gave us hope, and bravely declared their intention to return to participate in the liberation of Lachin. Words escape me to properly describe what I saw and felt.

Similar heroes liberated Shushi on the morning of May 9 and today the tricolor proudly flies on the fortress in Shushi.

We honor the heroes. We honor the martyrs. We honor those who fell to protect our dignity and who created a new battle of Sardarabad.

They sacrificed their blood and their lives. We must sacrifice our financial means. It may seem vulgar to compare human lives with dollars, but let us at least participate in this way, without shame.

Last Sunday morning, the Armenian Mass was said in Shushi's All Saviour Church for the first time since 1920. A service for the Repose of the Souls of the fallen was said and later the faithful went to Stepanagert to decorate the grave of the President of Artsakh, Artur Mgrdichian, with flowers from Shushi.

With honor, love, and admiration we bow before the graves of the heroes of Artsakh and we pray that the Almighty God will bring peace to Armenia and the Armenian people and that the Armenian Church as it did in Tzitrav, in Avarayr, in Sardarabad, and in Shushi, will always be ready to bless the hands of those seeking justice.

May the Lord bless all of you and may He bless and guide us during the coming days. ■

"Without faith it is impossible to please God."
—Hebrews 11:6

Junior Choir Formed in Watertown

The Saturday Armenian School of St. Stephen's Church in Watertown, Massachusetts, recently formed a Junior Choir under the direction of Mrs. Agnes Ourfalkian, principal. The choir, seen above with Archpriest Torkom Hagopian, has sung the complete Badarak at Sunday services during the past school year.

NALG Regional Seminar

The National Association of Ladies' Guilds' regional seminar took place at St. Gregory Armenian Apostolic Church in North Andover, Massachusetts in April. The guest speaker, Rev. Artraniq Bajjian, spoke about the Seven Sacraments of the Armenian Church. Seated, left to right, are: Mary Mooradian, chairlady of St. Gregory's Ladies Guild; Rev. Artraniq Bajjian, Rev. Gornidas Baghsarian of St. Gregory Armenian Apostolic Church; Yereztikin Joanna Baghsarian; Verikine Marashian, Treasurer of the NALG; Yereztikin Arpine Shirikian, Chairlady of NALG; Agnes Bianco, Recording Secretary of the NALG; and Pauline Kassabian, Corresponding Secretary of the NALG. Standing are the representatives who attended from Whitinsville, Worcester, Springfield, North Andover, Providence, and New York.

Prelate Visits NATO

During a recent European trip, Archbishop Mesrob Ashjian visited NATO headquarters in Brussels. He is shown above with, from left to right: NATO representative Mr. Audet, Mr. Jean Leblebjian, NATO staff members: Mr. Gagig Haroutiunian of Defense of Armenia; Mr. Edward Simonian, Representative of the Ministry of Defense of Armenia; Mr. Aram Sarafjan, Project Manager, ASEG; and Mr. Ardashes Darbinian from Yerevan.

Exchange Students from Armenia Visit Prelacy

Five students from the Armania Shiragatzai School in Yerevan spent three weeks as the guests of the Hovhannian Armenian School in New Milford, New Jersey. During their visit the students visited the Prelacy along with their principal Mr. Ashot Altkhannian. Seen in the photo above with the students and His Eminence are Very Rev. Nareg Alemenian, right, pastor of Sts. Vartanantz Church, Ridgelyfield, New Jersey; Rev. Moushegh Der Kaloustian, pastor of St. Illuminator's Cathedral in New York City, and next to him, Mrs. Suzanne Hagopian, a member of the Prelacy Ladies Guild.